„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 138. У Новом Саду у петак 7. (19.) септембра 1884. ГОДИНА XIX.

САСТАНАК ЦАРЕВА.

Састанци царева још нису никад донели среће народима. Посљедице тих састанака појављивале су се свагда с поља у освојачким ратовима, изнутра у мањем већем ограничењу грађанских слобода с једне, и утврђењу владалачких власти с друге стране. Да их све не спомињемо, довољно нам је подсетити на тако звану Свету алијансију од год. 1815. и на владалачки састанак од године 1872 Прва је за награду, што су народи помогли ослободити европске престоле од Наполеоновог господарства, збрисала једним потезом пера све успехе слободњачког покрета од год. 1789., други је састанак истина сломио доникле турски деспотизам на Балкану, али је један део тих народа издао на милост и немилост Аустро-Угарској, други део Русији, бацио их у стање, из ког данас још с много већом неизвесношћу будућности својој на сусрет иду.

И одономадашњи дан видео је оваки један царски састанак. У маленој пољској вароши Скјерњевици састали су се три најмоћнија владаоца на европском континенту, аустријски цар и угарски краљ Фрања Јосиф, немачки цар и пруски краљ Виљем и самодржац свију Руса и стотине других народа цар Александар, а зашто? Ко би то погодио. —

И 1815. године видела је Европа владаоце истих ових држава на окупу. Разлика је била само та, што је онда по имену на челу састанка стојао са своје племенитости слављени Александар I. дочим је крма европске судбе била у рукама свемоћног аустријског министра Метерниха, а данас по имену стоји на челу нове алијансије остарели Виљем I дочим је крма у рукама гвозденога му канцелара кнеза Бизмарка. — Овако је било и године 1872. с том јединим разликом, што тада још управљаше Русијом Александар II. са старцем Горчаковим, а нашег цара и краља на састанак допратио беше гроф Андраши.

Као те године тако и данас погледају народи са зебњом на овај доста изненадно спремљени састанак европских царева.

Хоће ли богиња рата својом горећом бакљом и опет обратити у прах и пепео кровове и тековину мирних грађана, или ће се душевном и материјалном развитку њиховом, самосталном животу и напредовању народа нове сметње на пут ставити — је ли ово поновљено издање Свете алијансије од год. 1815., то су та кобна питања, која се данас са усана свију народа, свију партија, свију слојева европских чути могу. Да ли тај састанак и какова добра донети може, на ту мисао није дошао нико, који својим очима ствари испитује, свакога мори данас само нека црна слутња, и у томе лежи најкарактеристичнији моменат тог састанка.

Само официјозне душе ликују поводом одономадашњег велеважног догађаја. У свим могућим варијацијама надуване фразе неуморно хвале оне спасоносну замисао гвозденог канцелара, који се у овом значајном кораку трију владаоца показује, причања њихова пуна су магловитих, непровидљивих слика, неопредељених обећања по славу и благостање, које ће са овог састанка да се излије на много напаћене народе европске. Да боме да је ту близу питање за сваког, па кад је тако, што се онда прибегава нејасним фразама, што се онда у жељи и очекивању утонулим народима јасно и разговетно не исприча, у чему ће се те благодати, та силна срећа њихова састојати? Ал' на ово питање одговор је опет магловита фраза, у којој су само две мисли јасне, једна која нас теши, да неће бити рата и друга, која нам обриче да ће се поред спољашњег састарати и за унутрашњи „мир.“

Мир — то је лозинка, коју издаје заповест савезничких царева.

Верујемо да ће до никле с поља имати мира свака држава. Међународни о, ношаји данас су такови, да је заиста најбоље седити с миром. Од питања, у којима су данас велесиле интересоване, нема ни једног, које би се решити могло друкчије, осим прахом и оловом. Ни једне велесиле нема данас, која не би и сувише узрока имала да се свети и од освете боји. Но времена су томе одвећ неугодна, интереси појединих сила још су усљед последњих великих догађаја и сувише испреплетени, а да би се могло до јасног и опредељеног савеза за нападај доћи. У таком стању најбољи излазак пружају интеримистички савези, који се задовољавају, да за време остане с поља све овако, како је, да се за време одржи status quo.

И мисао status quo-а још је већма сазрети морала под притиском унутрашњих одношаја и прилика, које данас раздиру све европске државе, а највећма баш ова три царства, којима се владаоци у скровитом месту Скјерњевици састадоше.

Немачка је социјалистичком агитацијом сва подривена. Гвоздена рука моћног канцелара њеног, која уме у шаху да држи препредену дипломатију целог образованог света, показала се невештом, слабом и немоћном у борби са овим елементом, који се не ослања на писане међународне уговоре, него на право човечанско, коме оружје нису топови и бајонети, него идеје духа човечијег. — Русију је стегао грч нихилизма, према коме се изјаловише сва палијативна средства државничких врачева тако званог „трећег оделења.“ А Аустро-Угарска? Она има од свачега по нешто, ту се гњезди и анархизам, и антисемитизам и нека форма аграрног кретања, а поврх свега стоје нерешена народносна питања, која ову с поља једну и једноставну државу раскидају изнутра на неброј незадовољних честица.

То је по свој прилици тај унутрашњи немир, који је довео цареве у Скјерњевицу. Овде треба да се пронађе универзалан лек, који ће све те болести радикално излечити. Ми се не сумњамо, да су се владаоци растали у пријатном убеђењу, да је кнез Бизмарк тај лек пронашао. Официјозна пера почињу га и наговештавати, састојаће се у конфискацији грађанских права и политичких слобода, у суспензији уставних гаранција, у мањем-већем опсадном стању, у тако званим вануставним корективама, ванредним мерама, како где то прилике и неприлике изискивале и државничка мудрост прописивала буде. На прагу смо званичног рата против јединог политичног успеха нашега века, против либерализма и уставности. И до сад су га по неке државе од времена на време свака за себе покушавале, сада ће се положити на основ интернацијоналног споразума, одпочеће се систематички у друштву свију монархија и водиће се конзеквентно по удешеном плану. Да, не сумњамо се, да ће ова хајка на скоро отпочети — та и наш министар-председник наговестио ју је, али да ли ће иста и жељена плода донети, то је дабоме са свим друго питање.

Силници ће огласити, да се овај рат не тиче лојалних грађана, да је праведан гњев њихов наперен само на анархизам, социјализам, нихилизам и како се већ све те новије форме револуцијонаризма још зову Њих ће хтети да смлави званични рат, колико у интересу крунисаних глава, толико, рећи ће се, и у интересу лојалног грађанства. Врло лепо, намера је заиста дивна, нико паметан не може бити противан да се јунацима динамита и петролеја убилачке намере осујете, али на жалост пред нами лежи историја свију векова, а та нас учи, да се оваке болести народа и човечанства нису никад могле овим вештачким средствима излечити, него су шта више, тим и таким лечењем погоршане, само ускориле катастрофу.

Јест, Европа и народи њени болесни су. Али анархизам, социјализам и нихилизам нису та болест, они су само симптоми ове грдне и опасне европске болести, којој клица не лежи у либералним установама европским, него баш на против у неприродној апликацији њиних облика на оне застареле установе средњега века, које криво схваћени монархијски интереси силом одржавају. Ова нездрава свеза либерализма са окорелим предрасудама и преживелим установама средњега века, не може ничим здравим уродити. У њеном загушљивом кругу излегла су се сва недоношчад новијег доба, као што су пауперизам и пролетаријат, и то не само онај у великим варошима, него пауперизам у најширем смислу, од кога данас болује цела Европа и који се тамо, где је најжешћи, појављује у облику тог страховитог анархизма, нихилизма и т. д.

Далеко би нас одвело, кад би се у ова посматрања хтели дубље упустити, но већ и ово неколико речи довољно је, да убеде сваког, да се оне опасности, које данас са општег сиромашења угрожавају унутрашњи ми европских држава, неће и не могу одклонити укидањем уставних права и политичких слобода. Државне и политичке болести морају се лечити као и физичке — узроци се морају уклонити, из којих болест пониче, а не симптоми, у којима на видело излази. А ти узроци не леже у грађанским слободама. Укидањем ових створиће се само један узрок више, из којих незадовољство и огорченост данашњег друштва извире, а снага те огорчености елементарна је. Предисторија и историја француске револуције јасно то доказују. Свиколики бајонети коалиране Европе не беху у стању да одолу огорчености само једног, француског, народа. Освета његова тријумфовала је над коалираном војском васцеле Европе. А шта нас чека, ако се тим ништавим средствима лакомисленост државничка усхте одупрети данашњем покрету, који не обухвата само један народ, него сву Европу, од Урала па до Гибралтара?

Не, вануставне мере и опсадна стања нису права средства против данашњих немира. Ал ако је тај ред ствари у Скјерњевици усвојен, онда ће бадава остати све опомене пријатеља народних — биће што бити мора, Можда је човечанству суђено, да тек само кретајући се непрестано у неком circulus viciosus-у напредовати може. Видићемо — ма да сакупљени цареви не хтедоше ни у здравицама намере своје наговестити, ипак ће им их на скоро морати изнети сами догађаји. Онда ћемо лако моћи и са овим царским састанком на чисто бити, који је за сад још тако тајне пун.

Изборно кретање у Троједници

Ириг, 5. (17.) септембра. Дични поборник за род и домовину **Васа Ђурђевић** једнодушно изабран за народног посланика.

*

Млок, 5. (17.) септембра. **Др Јован Суботић** са 209 против 44 гласа изабран за народног посланика. Противкандидат био Мата Маринковић жупник из Сота. Пра-

ЛИСТАК.

ПОТРЕБА И ЗАДАТАК ВИШЕ ДЕВОЈАЧКЕ ШКОЛЕ У НАС СРБА.

(Наставак.)

Са тих назора полазе данас сви образованији народи, све напредне државе и пружају и женском нараштају у јавним заводима више духовне хране, јер су ради, да тим путем подстакну и покрену виши духовни живот и боље привредно стање код женског нараштаја, као чврсте полуге народног бољег и моралнијег живота, те сад на све стране подижу женске школе за више образовање и васпитање. Где је пре двадесет година тек по једна овака школа била, тамо их је данас десет. Сама варош Берлин подигла је за ово десет година девет виших женских школа. У Угарској, па ни у самој Будимпешти, пре десет до петнаест година није била ни једна овака школа, а од 1868. године, кад је изашао XXXVIII. законски чланак, па до 1880-1. школске године било је већ сто., а данас је више.

Са тих назора пошао је и наш народноцрквени сабор 1870-1. године и створио је уредбу за оваке две школе, овде и у Панчеву, а данас, хвала богу, видимо оваку школу и у Сомбору. Дакле види се, да је и наш народ похитао, да стане у ред образованих и напредних људи. И зар то није среча и узвишена задаћа, бистрити у женском нараштају, не само у вишим, него и у нижим и најнижим круговима, духовне појмове и чврснути моралне врлине. Зар није племенито напајати женске душе свежом и здравом науком, красити срце и душу њихову чистим, хришћанским врлинама, уздизати поное и чистоту женску, одушевљавати их за све, што је лепо, узвишено, племенито, красно; загревати у њих љубав за народ свој, за отачаство; упућивати их, да своје дужности савесно врше и да се снажно одупру свему, што је наперено против њихове части и поноса; да презиру што је нечисто, непоштено, недостојно, подло, виско, неваљало. Зар, велимо, није то исто тако племенита задаћа, као што је подизати ваљане сведоке, добре учитеље, савесне чиновнике, искусне адвокате, мудре војсковође? Кад смо дакле кадри, да жртвујемо толико за бољитак положаја синова наших, не треба у интересу самих народа, да жалимо жртве и за бољитак ћери и другарица њихових, који ће за нама доћи, да настаре живот. Па кад нам је син бољи, виђенији и чуренији, нека је и пратилица његова узвишенија, племенитија и узоритија. Образованом и васпитаном човеку може бити прави и искрен друг само образована и васпитана жена, јер тражите у сваком човечијем подузећу покретача, испитујте рад и мисли његове и осведочићете се, да је сваки тај рад и подузеће заснивала женска глава. У најузвишенијим као и у најнижим, у највећим као и у најмањим пословима, које чинимо, па и у оном, што осећамо и мислимо, свуда нас прати женски уплив, свуда се сретамо са њеним тежњама, које нас или оживљују или притискују тако, да се може казати, да је човечије земно благостање зависно од женског уплива, и отуда много зависи од женског нараштаја, хоће ли оно на мушки нараштај вршити свој уплив у добром или у хрђавом смислу. Наша је дужност, кад се већ испод тог уплива не можемо извући, да га окренемо и упућујемо на добар пут, на чисте стазе; а тај позив има поглавито да врши овака виша девојачка школа. Школа свака постала је данас најважнији чинилац друштвени, а отака је по народ и његов напредак од најзамашнијих последица, јер њоме се најлакше и најбоље засађују у народу здраве мисли, чисте намере; њоме се подижу бедеми противу туђинске навале, и препорођава друштво; ко њу има, тај има велику и сигурну будућност, а ко њу омаловажава, запушта и одбацује, тај је на путу пропасти и смрти своје. Наш је народ, душе ваља, доста јако заузет за школе и интересује се за њих и њихов напредак, јер ето се види, да сразмерно жртвује за њих више, него икоји други околни народ. Овде не мислимо народе, који имају своје државе, него оне, који су, као и ми овде упућени, да сами себе чувамо, да сами себе подижемо. Ето, колики је број Румуна, колики Словака, колики Немаца и др. па сразмерно нама Србима у Угарској, немају за свој народ таких и толиких народних просветних завода и заклада као ми, а они су тако исто староседиоци овде, као и ми. Само је код нас зло, што ми са својим нисмо никад задовољни и што нам је туђе увек лепше То омаловажавање и побијање наше вредности, убије често вољу у млогом одушевљеном раденику, те пречи васколики напредак нашег умног развитка, и да саме власти не штите и не заклањају наше заводе од нерасудног нарсташа млогих наших и интелигентних (!) глава, у нас би често и најбоље институције одавно већ оборише главу и клонуле у борби за опстанком својим, Таку тешку борбу имала је да отрпи и издржи и ова школа за ови десетак година, ал хвала богу, ствари се ове мало по мало исправљају, народ се више и више спријатељује и поверава, јер види, да се ту добро мисли, да се ту савесно ради, да се ту брижљиво дотерује посао и све на боље корача; па док он сазна и боље, какав задатак има да врши овака школа у нас: он ће као родољуб за цело пригрлити своом снагом тај завод и подупраће га свим силама, да може лакше и боље вршити свој задатак, јер ипак без потпоре народа и родитеља, не могу ни најбоље, ни најјаче учитељске снаге млого привредити васпитној струци, те у тој лепшој нади приступамо, да обележимо у кратко и задатак оваке школе у нас.

(Свршиће се.)

ваши истакли прво дра Деренчина, но пошто се исти не хтеде примити, истакоше тек синоћ поп Мату. Суботић полази на пароброду „Нимфи“ заједно са бирачима у Каменицу.

*

Моровић, 5. (17.) септембра. **Стеван Поповић Вацки** изабран са већином од 302 гласа против Итлингера, који доби 81 глас. Одушевљење велико.

*

Осек доња варош, 4. (16.) септембра. **Ђорђе Крестић** једногласно изабран за народног посланика.

*

Глина 6. (18. септембра, **У срезу мајском** за народног посланика данас изабран **једногласно** ватрени Србин **Никола пл. Чудић**. Народ врло одушевљен.

*

Дарувар, 5. (17.) септембра. **Тикери** са сточетрдесетишест гласова против жупнику Тадићу, који доби 12 гласова, изабран за народног заступника. Тикери по ново обећао, да ће сваку српску ствар братински потпомагати.

*

У странам новинама читамо да је у Земуну **г. Јован барон Живковић** једногласно изабран за народнога заступника. Свеза земунске брзојавне жице са Новим-Садом била је ваљда прекинута, кад се од толиких наших отменијих људи тамо не нађе нико, да нам резултат избора саопшти.

*

У **Загребу**, првом изборном срезу изабран је **Никола Крестић**.

*

Из **Плашког** јављају да је тамо изабран за посланика **Милан Станковић**.

*

У **Ловинцу** продро је досадањи посланик **П. Мандић**.

*

У **Винковцима** изабран је на место Мате Ивића гроф **Антоније Кун** за посланика.

*

У Сремским Карловцима изабран је већином гласова предстојник **Дане Станковић**.

*

У **Новој Градишци** изабран за посланика **Дане Станковић** одељни предстојник земаљске владе.

*

У **Бошњацима** изабран је одељни предстојник за наставу и богоштовље **Вончина**.

*

У **Пакрацу** изабран је за народног посланика **Милош Зец**, уредник „Народних Новина.“

*

У **Новском** изабран је **Ђедовић** једногласно.

*

У **Сотину** је **Мирко Хрват** подлегао позорашу Смичикласу.

*

У Крижу је пао Мишкатовић, у Петрињи Јосиповић, а у I. вараждинском срезу министар Бедековић. Од опозиције пак пао је Војновић у Ђаковару, Погледић у Загребу, а Деренчин није се ни кандидовао.

*

До 5. (17.) изабрано је свега 26 посл. од народне странке, 17 Срба, 7 неодвисњака, 21 праваш и 3 дивљака. До сада су праваши напредовали на уштрб независњака. Срби су до сад све своје сресове одржали.

*

Од досадањих избора веома је значајан једнодушни избор Васе Ђурђевића у Иригу. И лични и стварни моменти у њему подједнако су радосни. Познато је, да су Васу Ђурђевића бирачи иришког среза из сопствене иницијативе кандидовали, и како су га и једнодушно изабрали, то је тим избором пре свега одано овом врлом поборнику нашем признање, које рад његов у пуној мери заслужује. Но избор овај уједно је први једногласни избор у иришком срезу и у томе лежи и велики стварни значај његов. Иришки срез био је свагда досад један од најкрајњих опозиционих, да не кажемо, од најрадикалнијех сресова у Срему, па како је баш тај срез једнодушно изабрао у Васи Ђурђевићу једног од најодличнијих представника оног реалног, помирљивог правца, који је прву своју санкцију с ове стране на кикиндском великом збору добио, а у Тројединци већ и признањем српског имена, писма и наше народно-црквене автономије уродио — то нема сумње, да је избором овим освојен у Тројединци већ и последњи бедем, за који су се противници тог правца закловити хтели. Бирачи иришког среза не само да су Васу Ђурђевића из сопствене иницијативе кандидовали, него су га и непосредно пред избор саслушали, чули су програм његов, разумели су из уста његових, да је он напустио политику осећаја, којој само жеља правац обележава, и усвојио политику реалну, која покрај оправданих жеља рачуна са постојећим стањем и његовим односима, која је једино оправдана, јер тежи да постигне оно, што се према приликама постићи може, који неће с правом и главу да изгуби, него се служи главом, да право своје постепено извојује и осигура. Избор у иришком срезу сјајна је победа ове реалне политике, која је данас по ново победила и у Илоку, Моровићу, Митровици Земуну, Глини, Пакрацу и Плашком, и која ће, као што се надамо у свима српским срезовима победу одржати.

*

Сотин 4. септ Данас је овде у Сотину обављен избор народног заступника. За кандидата народне странке истакнут је г. Мирко Хрват бив. многогодишњи први потпредседник сабора краљевина Далмације, Хрватске и Славоније. Странка „Сремског Хрвата“ у коју спадају скоро сви католички попови у овом изборном срезу, истакла је Тадају Смичикласа. Ово је познати писац „Повјести Хрватске.“ До сада није био биран у сабор.

За Мирка Хрвата радили су понајвише Срби бирачи овога среза, којих је на жалост мањина. А и гласали су сви до једног за овога кандидата.

За Смичикласа радили су сви католички попови, изузимајући јединог сотинског жупника Турмајера. Гласање је обављено са овим резултатом: за Мирка Хрвата гласало је 138, за Смичикласа 179. Тако је представник сремског Хрватства Таде Смичиклас изабран са већином од 41 гласа. Уписаних изборника пак има свега 386, те је по томе још 69 бирача од избора изостало.

Овај је изборни срез по већини својој католички, особито од кад се Шид придодао ердевичком изборном срезу. А ово је учињено баш за то, да се католицима остави јака већина, јер су се увек изговарали од пре на то: да за то извазивају свакојаке нереде, за то терају пркос и увек бирају другога а не онога, кога кандидују разборити елементи у овом срезу — што се они овде осећају удручени, потиснути, Срби им намећу Србина, а они држе, да је право, да им се остави да бирају католика. Тога ради, што се веровало да је то узрок великој завади, што су је ти католички попови овде изазивали, бив. бан Пејачевић склони сабор, те се Шид одаваде оцепи, и тако у овом срезу остане већина католика.

Срби су се радовали, ерујући такође, да је оно био прави и једини разлог, те да са своје стране покажу, како их никада није руководила верозаконска разлика, а још мање каква мржња, реше: да ће идућих избора драговољно сви без разлике гласати за католика Тако је било прошлих избора Срби су гласали за Бедековића а сада кад се овом срезу препоручи Мирко Хрват, прихвате кандидатуру још радосније.

Но не тако католички попови. И ако је остао овоме срезу карактер католичке већине оцепљењем Шида, те по томе отпао онај једини разлог раздору што су га они истицали, они не престадоше од раздора. Прошлог пута истакоше попа Матвића присталицу „Срем. Хрвата“ само да не буде слоге, споразума и мира. Сада, кад се сви Срби радосно изјавише за Мирка Хрвата, они истакоше Смичикласа унијата. Истакоше га, јер у срезу овом има добар број унијата и они агитоваху код унијата баш оружјем верозаконским. Те им не остаде на срцу католицизам, — на кога се пре изговараху. — Пре су вапили: хоћемо католика у срезу где је већина католичка, сад кад им се та жеља испуњава, те се хоће и са српске стране католик, они раде против њега. Дакле им је до — прикоса.

Не, неће они ни православног Србина ни католика, они хоће великог Хрвата, они хоће борбу, васиље — то је сад јасно.

Како су успели да задобију већину, то је дугачка приповетка. Што вреди забележити то је: да су ти попови пићем мамили и пијан свет обманивали. Ови, најви проповедници морала, деморалишу свет пићем и ми треба још да се чудимо од куда да је завладала деморализација у овом народу?!

Ја са задовољством бележим, да су Срби, знајући поштовати врлине и заслуге Мирка Хрвата за ову земљу и народ, а нарочито и за нас Србе ставши одлучно на прошлом сабору уз захтеве српске — што је највише и допринело, да је један део тих захтева већ и усвојен у сабору — велим, са задовољством и поносом бележим: да су Срби вођени својим паросима: товарничким, негославачким, опатовачким и маринчачким, сви гласали за Мирка Хрвата.

Споменути католички попови, задахнути духом сремског Хрватства, највише су за то и устали против Мирка Хрвата, што су тим мислили да најјачу потпору српским захтевима у сабору оборе. То им је овога пута и у овом срезу и испало за руком. Али би Срби у интересу своје народне ствари требали да Мирка Хрвата изаберу у ком срезу где имају већину, и радећи тако, радили би у корист себи.

Главна скупштина „Матице Српске“

1. (13.) септембра 1884.

Извештај подпредседника књиж. одељења Филипа Оберкнежевића о годишњем раду књижевног одељења и одбора.

„Славна скупштино! С обзиром на циљ „Матице Српске“, да материјалном и умном снагом потпомаже, развија и распростире књижевност и вештину српску: веома ми је угодно, што могу и овом приликом ступити пред ову славну скупштину са тим уверењем, да се рад књижевног одељења „Матице Српске“ у гореспоменутом смислу и ове прошле године све то боље и обилатије развијао, чему је, осим осталога, најбољи доказ и та околност, што је Накин фонд, који је намењен на књижевне цели, за ову годину већ исцрпљен; јасан дакле знак све то већега и живљега рада око ширења и унапређења српске књижевности, разуме се, према нашим материјалним средствима, којима за сада располажемо, о чему ће те се и сами изволети најбоље уверити из овог подробног извештаја, који ми је част изнети пред ову славну скупштину.

Књижевно одељење имало је 4 седнице, и то две редовне и две свечане, а књижевни одбор 8 седница. Осим тога држана је и једна заједничка седница књижевног одељења и управног одбора ради избора питомаца, о којој ће се засебан извештај поднети.

Књижевно одељење држало је по давно заведеном обичају и ове године о св. Сави свечану седницу, у којој је достојно прослављена успомена великог добротвора овога друштва, пок. Петра Коњевића из Пожеге, који је „Матици“ оставио 30.000 фор. Том приликом говорио је члан књижевног одељења др. Илија Вучетић у спомен том честитом добротвору народном и откривена је слика покојникова.

И 10. (22.) јуна о. г. била је свечана седница књижевног одељења, у којој је прослављена педесетогодишњица књижевног рада дра Јована Суботића, некадашњег председника овог друштва. У тој седници, на којој је присуствовао и сам јубилар, држао је секретар друштвени А. Хаџић говор о животу и раду књижевног ветерана дра Ј. Суботића. На тој прослави откривена је слика слављеника и предан му је од стране „Матице Српске“ сребрн лаворов венац са натписом. На листовима од венца изрезани су наслови одсом знатнијех дела јубиларегих. Том приликом поздравиле су слављеника разне депутације, стигло је небројено брзојавних поздрава са разних крајева и држан је банкет њему у част и славу. Ово све напомињем овде само у кратко, пошто је у своје време опширније јављено о тој ретској прослави.

За 1884. годину изишле су 3 свеске „Летописа“, које су разаслане члановима, а четврта ће за кратко време угледати света. „Летопис“ у опште излази свагда уредно и на време.

Од награђених дела изашла су из штампе:

1. „Свиларство“, од Мите Петровића. Писац је поднео прописани број егземплара. Тај спис награђен је са 120 ф. из фонда накиног.

2. „О коњу“, од Ђорђа Глибићског. То дело награђено је са 50 фор. из фонда накиног. Писац је поднео прописани број егземплара.

На расписане награде из фонда Јована Наке стигла су ова дела:

I. „Цар Јован“, историјска трагедија у 5 чинова, написао Мита Поповић. Писац је ту трагедију послао прерађену, али је повукао натраг. За оцену исте били су одређени др. Милан Савић и Јован Грчић.

II. Ове шаљиве игре: 1. „Подвала“, комедија у 5 чинова с певањем, написао Милован Ђ. Глишић; 2. „Најбогатији“, шаљива игра у 3 чина с певањем, написао Стеван Ј. Јефтић; и 3. „Сваком своје“, комедија у 4 чина с певањем написао Драгутин Ј. Илијић.

Ове три шаљиве игре биле су издане на оцену: Јовану Грчићу и Стевану В. Поповићу, па пошто је први оцењивач препоручио све три за награду, а други им одрекао сваку вредност, то су исте издане дру Милану Савићу на даљу оцену.

III. Разни путеви“, приповетка дра Милана Савића, која је издана на оцену: Милану А. Јовановићу и Сави Петровићу.

IV. „Физика у Срба“, расправа из српске књижевности за „Летопис“, од Стевана Миловановa. Оцењивачи: Мита Петровић и Андрија М. Матић препоручили су ту расправу за награду под условом, да је писац у нечем допуни. Писац је узео свој спис, да тај услов испуни.

Осим тога стигла су „Матици“ још и ова дела, чланци, расправе и оцене:

1. Критика Јована Бијелића на књигу: „Хемија за средње школе од М. Петровића“. Штампана у „Летопису“ и награђена са 30 ф.

2. Оцена Ђорђа Рајковића на рукопис: „Радња срп. нар. сабора године 1769“, што га је поднео И. Павловић. Оцењивачу одређена награда од 5 фор.

3. Оцена Ђорђа Рајковића на рукопис дра Ђорђа Мушицког: „Одговор на изјаву г. Ј. Живановића о судбинама ћирилски писмена у аустро-угарској држави“. Та је оцена награђена са 5 фор.

4. Шаљива игра дра Милана Савића под насловом: „Проводација“ (која се пре звала: „То ћемо видити“), награђена је са 200 фор. из фонда накиног. Писац ће дело за кратко време издати на свет. Оцењивачима те шаљиве игре: Миши Димитријевићу, Јовану Грчићу и дру Лази Костићу одређено је сваком по 10 фор. награде. Ово дело било је прошле године поднесено на расписану награду.

5. „Садржај српскога Летописа од 1825 до 1882 године, или од 1 до 132 књиге“, уређен по струкама од Ђорђа Поповића; по оцени Јована Бошковића и А. Хаџића награђен са 100 фор. из фонда накиног. Решено је, да два члана зготове и регистар по писцима, па да се онда преглед садржаја по струкама и писцима штампа у засебној свесци „Летописа“.

6. Др. Илија Огњановић, поднео је веран препис латиницом писане „Уредбе“ Марије Терезије за оснивање шајкашког батаљона, издане у Бечу 20 априла 1764. Штампаће се у „Летопису“.

7. Приповетка Паје Марковића: „Газда Мија“ штампана је у „Летопису“ и награђена са 35 фор.

8. „Лекари, лекарнице и болнице, прилог за монографију Новога Сада“, од Ђорђа Рајковића. По оцени дра Илије Огњановића штампан је тај чланак у „Летопису“ и награђен са 40 фор. Оцењивачу одређено је 5 фор.

9. За оцену списа Ђ. Глибићског „О коњу“ одређено је оцењивачу Мити Петровићу 6 фор. награде.

10. Чланак Ј. Миодраговића: „Култура и српство у културној борби“ примљен је за „Летопис“ по оцени Милана А. Јовановића и награда ће се одредити, кад изиђе штампан. Оцењивачу 5 фор.

11. Песме Драгутина Ј. Илијића: „Моба“ и „Анакреонке“ примљене по оцени дра Милана Савића за „Летопис“ и награђене са 30 фор. Пошто је писац међутим у својој збирци песама штампао и те две песме, то је обећао, да ће у накнаду за њих послати други какав књижевни рад.

12. Није примљено делце Ђорђа М. Бугарског: „Први покушаји на дар доброј деци“.

13. Критика Стевана Миловановa на књигу М. С. Лозанића: „Хемија са гледишта модерне теорије, II део, органска хемија“ примљена је за „Летопис“ и наградиће се, кад изиђе штампана.

14. Критика Гојка Змајевића (псеудоним) на књигу: „Poviest hrvatske književnosti za kandidate učiteljstva. Sastavio Antun Pechan.“ — Штампана је у „Летопису“, а награда ће се доцније одредити.

15. Спис дра Лазе Костића под насловом: „Основно начело. Увод у општу философију“ — по оцени Мише Димитријевића, Дра Младена Јојића и дра Ђорђа Дере, примљен је за „Летопис“ и награђен са 250 фор. Осим тога ће се од тога списа 400 егземплара отштампати из „Летописа“ и предати писцу.

16. За критику Ј. Вукадиновића, која је штампана у „Летопису“ на књигу дра Н. Милаша: „Славенски апостоли Кирил и Методије и истина православља“ — одређена је награда од 40 фор.

17. Рукопис о косовској битци из год 1769. под насловом: „Житије и повјест о славном кнезу Лазару и војеводи Милошу Обилићу и о осталој српској господи, како бој бист на пољу Косову с турским царом султан Муратом“, што га је поднео Светозар М. Бајић, није примљен по оцени Стојана Новаковића, пошто је до сада већ три пута штампан.

18. Спев Ивана Живковића Шупука Пашкина: „Стојан Рамекић славни хајдук нашијех доба“ — враћен је писцу по оцени Јована Грчића. Оцењивачу је одређено 10 фор.

(Свршиће се.)

Са главне скупштине „Српске Матице“.

(Наставак.)

Још један пример ради карактеристике појмова наших „меродавника“ о достојанству и угледу гл. скупштине матичине, па и самога завода, и о озбиљности расправе у скупштини.

Кад је дошла на ред тачка 17 „Распореда“ за главну скупштину, где је управни одбор предлагао да се свима чиновницима матичиним одреди 20% на плату у име станарине и скупоће живљења — разви се и опет живља дебата.

Пре но што обележимо поједине карактеристичне моменте, поменути нам је, да је овај предлог упр. одбора дошао пред гл. скупштину тим поводом, што је благајничко особље тражило побољшање плате. Управни одбор решио је услед те молбе, да се свима чиновницима матичиним одобри доплатак у износу од 20% дотичне плате. Кад је ствар сва дошла на дневни ред, заподену се

живља дебата, да л да се предлог усвоји или не. Књиговођа матичин доказивао је основаност молбе благајничког особља међу осталим и тиме, што се послови у „Матици“ умножили и повећали. Овде морамо очитовати, да би књиговођа по ствар, чију је основаност хтео доказати, много боље био учинио, да поменути „разлог“ није ни истицао, јер да ће се послови у „Матици“ умножити, то су званичници већ приликом компетовања за дотична места морали предвиђати, те ако ће се сваким помножењем рада приступити одмах и потраживању и одобрењу доплатка или повишице плате, онда томе може никада краја да не буде. У осталом и то умножење послова у књиговодству и благајни неће бити да је тако огромно, кад н. пр. књиговођа матичин крај свега тога ипак доспева да на два три друга места још обавља послове књиговође, и после, ваљда се служба није примила под том претпоставком, да ће „Матица“ стагнирати или — што би још грђе било — да ће она поћи у натраг, јер само у том случају могао је посао иста или још лакши, још — комотнији постати. Зар да претпоставимо да је когод и с таким претпоставкама ступио у службу?!

У течају расправе око овог предлога напомену́ше поједини скупштински чланови, да би пре решења ове ствари требало претрести и друго питање: како чиновници матичини врше своје дужности, јер да у том погледу не влада особити ред нити при благајни нити у секретарству.

С тим у свези предлагао је члан скупштине др. Лаза Станојевић, да се скупштина претвори у конференцију и да се за трајања исте чиновници удале из дворане, „јер ће ту пасти и по која врупнија“. Други опет беху противни претварању скупштине у конференцију Др. Пајица Јанковић изјави, да је и он за претварање скупштине у конференцију, јер види, да је само благајничко особље поднело молбу за побољшање плате, дочим остали чиновници то нису учинили, те би да дозна побуде, које су управни одбор руководиле при доношењу овога предлога, и чује разлоге, што ће их остали чиновници навести у своју корист. Тражи ово тим пре, што он жели изнети један предлог, који је у свези с тим питањем, а који је по ствар и саму „Матицу“ од веома великог значаја.

Члан Милош Димитријевић примећује на то, да се поступак оних чиновника, који нису повишицу тражили истима може тек само у врлине убројати; слаже се с предлогом одборским.

Члан Миша Димитријевић изјављује, да је и он за то да се и осталим чиновницима плата побољша, јер је рад њихов тежи од рада, што га врши благајничко особље. Кад би до њега стајало, он би одредио 3000 ф. плате па и више матичином секретару, ал да овај буде као неки стожер светлости, сунце, које би оживотворујуће зраке своје на све стране бацало. Примећујемо одмах, да је ова ванредна издашност предлагачева изненадила многе скупштинаре, а било их је у скупштини а и ван ове, који у томе гледаху доше компонован а још невештије инсценован увод у неку Zukunfts-musik-у, која би се имала приказати боље рећи остварити у идућој гл. скупштини матичиној, приликом — обнове матичиног званичничког особља.

Др. Пајица Јанковић хтео би да изнесе свој релеважан предлог, но услед примедбе једног члана, да је за самосталне предлоге појединих чланова у „Распореду“ предвиђено, изјављује, да одустаје од речи, али да задржава себи право свој велеважни предлог касније, кад предлози на дневни ред дођу, пред гл. скупштину изнети.

У течају све дебате приметио је члан проф. Ал. Сандић, да би се фишкал матичин могао и с пола плате задовољити.

За тим је усвојено, већином гласова, да се за год. 1885. одреди чиновништву 20% на плату, а управни одбор је упућен да у погледу повишења плате идућој гл. скупштини предлог поднесе.

Овде имамо још да напоменемо, да су у течају расправе овог предмета, четире више говорника у један исти мах реч узимали и говорили тако да се није знало што но реч ни ко пије, ни ко плаћа. Усред тог комешања донесен је и мало час поменути закључак о повишењу плата за год. 1885. а није се ни знало, шта би од оних предлога што у течају дебате о овој тачци „Распореда“ пред гл. скупштину беху изнесени. Да л' се овакав рад може свбиљним назвати, и да ли такав поступак одговара достојанству гл. скупштине „Матице Српске“ и њеном угледу, то остављамо читаоцима да сами пресуде.

А сад долази управ оно у чему лежи она у уводу поменута карактеристика појмова наших силом-меродавника о озбиљности рада и о достојанству и угледу гл. скупштине матичине па и „Матице“ као такове. Ствар ова избила је истина тек у седници од после подне на површину, но пошто она с догађајима, који се пре подне десише у свези стоји, или боље рећи исте завршује то ћемо је овде изнети.

Кад смо после подне дошли у гл. скупштину очекивасмо с нестрпљењем час, када ћемо дознати за онај по „Матицу“ велеважни предлог, што га је члан др. Пајица Јанковић у седници од пре подне навестио, задржав изриком себи право да предлог тај у своје време, кад дотична тачка „Распореда“ на дневни ред дође, пред гл. скупштину изнесе. Чекасмо и чекасмо, но чекање наше — беше узалуд. Ми а с нами и остали скупштинари не бесмо те среће, да дознамо за тај — по речима самога предлагача — велеважни предлог, гледе којега је — наглашујемо то поново — члан др. Пајица Јанковић изриком себи задржао право, да га после подне пред гл. скупштину изнесе; а не дознасмо за предлог тај ли ради тога, што предлагач — који је тог истог дана одмах с почетка седнице по раније склопљеним и хектографисаним и после у скупштини међу скупштинаре подељеним листинама изабран за члана управног одбора матичиног — није нашао за вредно да после подне дође у гл. скупштину и своју задану реч искупи односно да поднесе свој велеважни предлог. Да ли се тим поступком очитује свест новоизабраног члана управног одбора матичиног? Нека поједини суде о овоме како им је воља, нама је дужност очитовати, да тај и такав поступак наших силом-меродавника нема ни чега заједничког са озбиљним радом и бригом око очувања достојанства и угледа „Матице“ и — народа.!

Жалост је да се ово мора очитовати, али је тако.

(Наставиће се.)

Говор Тисин у Вел. Вараду.

(Свршетак)

Желим, да ме не схватите криво. Наглашујући интересе угарске државе не би желио побудити мишљење, да ја оне житеље, који не говоре мађарски, држим већином за рђаве родољубе, или да ја желим насилно помађарење законодавним путем оних немађарских племена, што живе у Угарској, или њихово стуђење од сопствене народности. Прво не верујем, већ баш на против знам, да у земљи нема народности, која, чувајући своје особине не би била верна угарској држави; с тога морамо остати на тој позицији и не смемо допустити да зловоља појединаца ту општу свест поремети. Против овога другога пак морам одлучно протестовати. Са идејом слободне Угарске и њезине прошлости не да се никако сложити, да се против грађана који другим језиком говоре — употребљује сила. Ја желим и верујем, бар то је моје уверење, да сваки син ове отаџбине без ограничења своје слободе свом племену веран остати и у крилу своје народности просвету неговати и унапређивати може. Ја не тражим ништа више, но то, држим, може се с правом искати од сваког сина ове домовине, као што већина то својевољно већ и чини, да увиди, да се он без икаквог ограничења као и сваки други грађанин земље ове може слободи посветити, на којој угарској држави има да благодари, и да ништа није у стању тако снажно унапредити слободан развитак његове народности, већ кад свом снагом поради око унапређења опстанка угарске државе.

Штовани сугрђани! Врло важна питања расправљаће се скорим у парламенту; ту је пре свега реформа великашке куће и њезино преустројство у горњу кућу. То је једно од оних питања, која се свуда с великом натегом решавала, јер је врло тешко решити честито ствар, о којој историја не даје законодавцу никаква материјала, врло је тешко постигнути, да такову горњу кућу обасјава потребни углед и да има довољно независности испуњавати своје задаће, које се састоје у томе, да кадшто с умереношћу кадшто улагањем свога „вета“ пружи прилику, да се пренагљени закључци још једном зрело расуде, евентуално, да се народу поново пружи прилика, да се још једном изјави о дотичном питању. Врло је тешко наћи ту праву границу, и такову институцију довести у склад са репрезентативним суставом, који се оснива на демократском темељу. Можда ће се рећи, да је то гледиште моја фиксна мисао. Добро је, нека буде. И овде одлучује гледиште угарске државе. Ја мислим, да се код нас може само тада организовати горња кућа, која би свима захтевима задовољавала, кад се уважи историјски развитак, односно оне породице, које имају право седити у горњој кући. Не може се такођер са гледишта угарске државе прихватити ни то, да известан иметак ствара већ право на таково место. Обоје ваља спојити: право по рођењу са законито установљеним иметком, да се ствар ваљано реши. Даље треба уклонити околност, која се противи узакоњеној правној једнакости вероисповести, да наиме неке вероисповести нису никако заступљене у горњој кући. Ову правну неједнакост ваља укинути у духу традиција нашега законодавства, но не тако, да се постојећа права запљене, већ да се и другима уступе. Не може се и даље усвојити, да велики жупани остану чланови горње куће. Ја већ мал-не десет година опћем службено са великим жупанима, па се усуђујем изрећи, да би обзиром на њихове личности били достојни седити у горњој кући, с друге пак стране промењена природа њихове службе изискује, да не буду чланови горње куће. Зато је та преиначка нужна. Когачно је нужно, да у горњу кућу ступају доживотно на темељу краљевскога именовања такове личности, које су на којем год пољу јавнога живота стекле особитих заслуга. Оваво ја себи представљам реформу горње куће у крупним потезима. Против чланова, који би ушли у горњу кућу на темељу краљевинскога именовања чуо сам приговор, да не би били доста независни. Нећу се позивати на искуство, које је и превише добро познато, да су наиме у Угарској многе особе, именоване од владе за коју службу, управо демонстративно окренуле леђа влади, само да што јаче докажу своју независност; приметићу само толико, да независност зависи поглавито од појединаца. Промотрим ли пак поједине случајеве, то се једва може више независности сјединати у појединцу, колико у оваковом, који је себи јавним деловањем стекао толико заслуга, да на основу истих долази у горњу кућу, те нема више ништа чекивати, или бар мање него овај млади аристократ, који тек жели доћи до службе и части.

Кад већ говорим о законодавству морам спомонути и питање о продужењу мандата, које је за време избора било тако често расправљано. Штовани сагрђани! Држим да знате, да нисам само као члан опозиције, већ и као члан, а после и глава владе био против мере у време, кад су је све странке без разлике тражиле; ја сам то продужење спречио а чинио сам то у нади и у предпоставци, да ће сваки испуњавати закон од год. 1844. и његове установе. Тај је закон изборно кретање знатно скратио те сам држао, да неће никакво зло настати сдатле, ако земља сваке три године предузима нове изборе. Ја овај корак нисам хтео подузимати ни за то, јер би се ако и привидно могао сматрати кораком у назад. Не тајим, да сам данас посве напустио тај отпор увидивши да је изборни покрет почео већ по године пред изборе. Кад промислим, како је та околност деловала на живот грађана, нисам се томе могао и надаље опирати. Знам, да ће ми се пребацити несталност и променљивост назора, казаће се и то, да желим угађати својим властитим интересима ако и не материјалним интересима, јер се клевета није још усудила дотле замахнути. У првом реду мислим, да је нико и ништа онај човек, који назоре мења за љубав сопственог интереса, с друге пак стране мислим и то, да кад неко после дугог и зрелог размишљања и на основу многогодишњег искуства себе увери, да с обзиром на интересе државе није право оно, што је дуго времена сматрао правим, па ипак остаје код тог мњења, само да му се не пребаци недоследност, може до душе бити доследан човек, али је врло рђав родољуб. Па зашто да та мера буде у мом интересу? Кад се проучава статистика министарства и уважи, да је влада, којој сам ја на челу, већ четири пута задобила код избора већину, што у историји парламентаризма бива врло ретко, то је врло природна последица, да ће већина код будућих избора припасти коме другоме. (Многи поричу; гласови: министар-председник се варе.) Не може се дакле казати, да садања влада и већина предлажу ту меру, како би учврстиле своју власт, јер ће већ за три године бити избори па ће народ имати да одлучи.

Казаће се: да кресних и либералних мера, које предлаже глава либералне владе. Признајем, да реформа горње куће, како је ми замишљамо није радикално нити потпуна. То је истина; напротив је без сумње, да ми у садање време напредујемо либералним правцем. У нормалним околностима не би ни либерална странка предлагала, да се трајање мандата продужи, премда су у Енглеској били Виговци, који су трогодишњи парламенат претворили у седамгодишњи. У Угарској пак нема у овај мах конзервативне странке; ја познајем конзервативних личности, но врло мало, па и те се не налазе међу овима, које данас играју улогу, конзервативне странке као такове не познајем. Либерална странка је она, која носи заставу либералног напретка и чува оно, што је вредно да се чува. (Живо одобравање.)

За време изборног покрета било је расправљано и друго једно питање, а њиме ће се до извесне границе бавити и новоизабрани сабор, наиме питање о царинском и трговачком савезу, дотично питање заједничкога царинскога подручја. Знам, да многи од оних, који желе одељено царинско подручје гледајући и њему лек против станевитом злу обично кажу: Јест, заједничко царинско подручје можда је у интересу ратара, но није у интересу обртника, јер ми дотле не можемо створити обрта, док не будемо великим царинама заштићени против напреднијем аустријском обрту. Сматрам пре свега грдном погрешком, кад се интереси ратарства, обрта и трговине сматрају тако, као да су један с другим у опреци. У извесним конкретним случајевима могу ти интереси бити једни с другима у опреци но у општем просеку, који је једино меродаван за државнике, такове опреке не постоје, јер по својем најдубљем интересу мора ратар живо желити, да у његовој близини цвета обрт, а тако мора и обртник желити, да у његовој близини живе имућни ратари, његове најбоље муштерије, а коначно трговина може само тада цветати, ако цвета ратарство и обрт. Признајем и знам, да се великим заштитним царинама може створити обрт, но верујте ми, да би велики фабрички обрт, створен тим начином, управо најосетљивије шкодио оном обрту, који је у нашој земљи најчешћи, а ја раће гледам наше обртнике као независне грађане при послу, него ли на дохвату обрта.

Пођимо даље. Кад би аустријски обрт оптеретили великом заштитном царином, на што имамо недвојбено право, зар мислите, да не би Аустрија ударила царину на наше производе? Ја вас не сматрам ни за боље ни горе но што су други. Кад би у Аустрији почели на наше производе ударати царину, ја би после двадесет четири сата увео против аустријском обрту заштитну царину. Многи мисле, да то Аустрија не може, јер да треба наше сировине. То је било истина пре тридесет година, кад још саобраћајна средства не беху тако развијена као данас, где једва можемо да сузбијемо конкуренцију Америке и Аустралије. Ово разлагање нема дакле никакове подлоге. Читао сам и то: Нуто, имамо заједничке царинско подручје, пак је ипак жито тако јефтино. То је додуше истина, но кад не би било заједничког царинског подручја, а ми би имали још да се боримо са аустријским царинама, шта онда? Та то је јасно, као један пут један. Узмимо, да заштићени царином, створимо индустрију Та би индустрија радила скупље, него индустрија у суседној Аустрији, јер да јефтиније ради, не би требала заштите, како пак не би била скупа, могла би изважати, но у самој унутрашњости требала би добрих, сталних муштерија. Ти су пак у нас у првом реду ратари. Кад би под заштићеним обртом осиромашили ратари, следили би им брзо у пропаст и обрт и трговина. Ово је по мојем мњењу логична последица ствари. Ја се могу на то позвати, да сам од г. 1869. заговарао становиште, да Угарска мора придржати заједничко царинско подручје, но само уз један услов: да и друга пола монархије просуђује околности са гледишта узајамне правичности. Ми се нећемо никада одрећи права, да се можемо оделити, но то бисмо право употребили само онда, кад би на другој страни нестало правичности. Ја пак држим, да би се такав корак и овде и онде жалио, јер ми не би из суставa царинског подручја пожњели никаква благослова; у интересу пак обрта и трговине морамо желити, да нестане садање несигурности, јер несигурност наноси највећу штету пробатцима земље. За то желимо, да се расправе заврше без сваког сметања и чим пре.

Сад се пак враћам онамо одакле сам пошао, те вам штовани сугрђани моји захваљујем на поверењу, које сте ми указали. Ја вам се нећу хвалити лепим речима, него ћу се одужити мојим делима. Као и до сада тако ћу и од сада све моје душевне и физичне силе посвећивати угарској држави и унапређењу бољитка љубљеног мог родног места. (Бурно одобравање.) Хоћу ли вам се тим начином одужити и стећи ваше одобравање? Надам се но не знам да ли је баш тако. Уверити могу вас пак о томе, кад би ме будућа ваша пресуда и заболела ја никад нећу престати служити угарској држави и мом родном месту. (Бурно дуготрајно одобравање.)

Дневне новости.

(**Пијанисткиња госпођица Олга Васиљевићева**) даје услед позива неколико грађана земунских концерт 27. септ. (7. окт. н. р.) са следећим програмом: Балада од Шопена. Рапсодијаод Абрањија Мефисто од Листа. Српске песме од Корв. Станковића. Уједно нека нам је дозвољено упозорити српске суседнике земунске као грађане митровачке, румске, Иришке и т. д. на тај концерат, који се има у дворани код златног Анђела одржати. —

(**Нов лист у Београду.**) Не знамо како се збило односно чијом кривњом је проузроковано, да нам је тек јуче — у среду — приспео први број „Уставности“ листа, што га је у Бео раду покренуо г. Сима Јевр. Поповић. Данас — у Четвртак — дошао нам је већ и други број истога листа. У прогласу на читаоце вели уредништво, да ће лист овај бити уређиван у духу и правцу програма народне либералне странке српске, и ако неће важити као официјозни лист ове странке, јер главни одбор исте не мисли наставити издавање партијског органа. Ми се радујемо покретању овога листа, јер гледамо у томе знак, да слобода штампе у Србији ступа опет у своја права. Уредник обриче да ће објективно заступати своје гледиште и правац свој и да ће хладно оцењивати положаје и ствари, чему се свако може тек само зарадовати, јер ће се тиме избећи она врста полемике, која је пре недавног времена овако тамну сенку бацила на јавну штампу у Србији.

Политичке вести.

— Њег. Велич. цар-краљ Фрања Јосиф отпутовао је из Скјерњевице 5-ог (17-ог) септембра у 10 сах. из јутра. У Беч приспело је Њег. Велич. у поноћи између среде и четвртка. Цар Виљем отпутовао је у 2 сахата раније. Опроштај царева од руске царске породице био је веома усрдан.

— 5-ог саптембра конферисали су у Скјерњевици Гирс Бизмарк и Калноки. Конференција ова трајала је добра два сахата. После конференције примљен је Калноки од цара Виљема у нарочитој аудијенцији.

— Цар Александар даровао је министру Калнокију велики крст Андрејиног ордена. Руски министар Гирс и Лобанов, посланик руски у Бечу одликовани су од Њег. Вел. цар-краља Фрање Јосифа великим крстом ордена св. Стевана. Ђенерао Гурко добио је волики крст Леополдовог ордена.

— С обзиром на минули састанак царева у Скјерњевици пао је веома у очи један чланак руског листа „Нов. Времја“ у ком орган овај разлаже, да ће за случај да Инглеска анектира Мисир, морати бити измењен уговор о пролазу Дарданелском, т. ј. мораће се руским ратним бродовима дозволити слободан пролаз кроз Дарданеле.

— Министар Калај имао је разговор

са Монферијем познатим извештачем француског листа „Жур. де Деба“, у течају којега је министар очитовао, да „Аустро-Угарска у своме пријатељству према Србији неће никада тако далеко ићи, да овој Босну и Херцеговину поклони.“

— „Пол. Кор.“ јавља, да је Русија потакла мисао тројецарског савеза. (?)

— С Цетиња јављају „Пол. Кор.“ да уређење нове црногорско-турске границе не може никако на боље да се окрене.

— „Уставност“ јавља, да ће се по повратку г. Персијанија, руског посланика при влади београдској наставити преговори посланика посредујућих држава у спору међу Србијом и Бугарском.

— Комисија за попис људства у Београду већ је састављена и отпочела је свој рад.

— Немачки „Нац. Цајтунг“ јавља, да се гроф Минстер, посланик немачки у Лондону, неће вратити на своје место, пошто Бизмарк држи, да је Минстер на конференцији лондонској био јако попустљив према Гренвиљевим потраживањима.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Распоред радова у месецу септембру.

У дому и на двору. Превратати жито. Приређивати лан и конопљу на трлици. Сушити воће и шљиве. Остављати воће за зиму и за туршију. Нивање, сушење и прерађивање дувана. Грађење трапова за зимску оставу. Остава јаја за зиму.

У пивници и у винограду. У пивници размештај судова и оправка. Куповање бачви, буради и осталих судова и справа за грађење вина. Пажња на превирање кљука. Кљук од белог вина одмах цедити, у судове за превирање преручити и врањеве за превирање на њима удесити. Предосторожност да бачве или каце, због нагомилавања угљене киселине, не попуцају. По што прво бурно превирање пређе, допуњавање буради. Кљук од црног вина превире на љускама и шепурини. — У винограду настаје четврта копња, нарочито јако спечене земље. Оправка путова за свожење кљука. При крају месеца берба винограда. Вађење, изношење и остава тачака.

На њиви, ливади и пашњацима. Свршетак жетве и вршидбе. Брање кукуруза. Заоравање стрњике. Сејање озимих усева. Последњи откос детелине. Тамањење вилине косице.

На ливади свршетак косидбе отавине. Пуштање стоке на попашу. После попаше наводњавање. Чишћење спроводница и одводница. Подизање нових ливада и разоравање ледина, старих ливада и њива, које ће се поливадити.

Око стоке. Добро хранити и вобити радну стоку због јачег напрезања. Одвајање стоке и продаја свију оних грла, која нису добра ни за запат, ни за држање. — Бачијање скоро ће се довршити.

У градини и вотњаку. У градини довршетак свију радова, бербе, сабирања семена. Пресађивање расада од раног купуса, келерабе и т. д. Друго сејање спанаћа, зимње салате, першуна роткве. Деленье, полагање и пресађивање старијих дебла и стабљика од биљака, што за зачине служе. Сађење белог лука, црног и т. д., који ће се с пролећа, с перјем заједно, јести и трошити.

Код цвећа ради се све, што и у прошлом месецу, или се радови довршују.

У вотњаку траје и свршује се берба воћа; финије воће бере се оделито и здраво, нагњечено остаља се за зиму. Још сад се са воћака струже маховина, лишаји и т. д. Ако се раније није могло извршити окопавање око дебла сваке поједине воћке, рад сливања и бољег продирања воде у дубину, — онда то треба сада извршити. Ако време и посао допусти, треба сад још ископати рупе за пролетње пресађивање; за јесење пресађивање воћака већ је крајње време да се рупе ископају. На најтоплијим местима у вотњаку саграде се леје за сејање воћног семена. Леје се два пут три дубоко преконају, земља се добро истроши и од корова и камења ишчисти. Леје се граде тако, да у дужини имају 6 а у ширини 1 метар.

На коваилуку. Чување кошница од непријатеља нарочито од осица, које треба намамљивати и убијати. Треба таманити гњезда осица. Ројење се довршује.

На дуваништу. Подбирање зрелих листова и заперака. Брање листа и одсецање стабљика, осим оних, које су остављене за семе, докле и семе не саврe.

Шумарство. У планини сађење смрче продужава се. Земља за пролетње засађивање приприма се и копа. — У растилу плевљење и откидање семених стабљика од травуљина, да се не расплођавају. Скупљање бревиног семена. Тамањење штеточина. Попаша у жировођама и наплаћивање жировнице. Свршетак летње сече у планинама. Поткресивање и крчење. Грађење путова. Са угодних места и из шума на рекама, спуштање сплавова и снешење посечених дрвета за продају или за грађу. К. С. П.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ расписује из фонда Јована Наке В. С. Миклушког за годину 1885. ове награде, тражећи да се за њих напишу:

I. Ова дела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50—500 фор. — Рок Петров-дан 1885.

2. Срем и Фрушка Гора, са историјског, културно-историјског, географског и народописног гледишта. — Награда од 300—500 фор. по вредности и величини дела. — Рок Петров-дан 1885.

3. Књига за народ „О заразним болестима.“ — Награда 100—300 фор. — Рок Петров-дан 1885.

4. Популарно дело: „О пчелар-тву“. — Награда од 100—150 фор. — Рок Петров дан 1885.

II. За чланке за „Летопис“:

Естетичка, научна или историјска расправа из српске књижевности. — Награда од 100—300 фор. — Рок Петров-дан 1885.

Дела за расписане награде не могу писци послати под својим именом, него ваља да на делима својима метну какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује списатељ, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац своје дело не изда на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђеног дела, кад га штампа, уступити „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Летопис“, као и награђене новеле и приповетке, штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати посебице.

Према количини преосталога новца „Матица“ је вољна примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дела, саставе и чланке, остављајући писцима, да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор, да могу издати из фонда накиног награде и оним чланцима и делима, која дођу и мимо расписане награде или која су већ стигла, па се налазе на оцени и то у течају године и пре скупштине, ако књижевно одељење или одбор пронађу, да припослани саставци заслужују да се награде.

Из главне скупштине „Матице Српске“ у Новоме Саду 1. (13.) септембра 1884.

Председник „Матице Српске“:

А. Хаџић с. р., секретар. Др. Ђорђе Натошевић с. р.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПРЕТХОДНА ОБЈАВА

ДА ЋЕ У ТОКУ ОД 10 ДАНА ДОВРШЕНО БИТИ ДЕЛО:

ИЛУСТРОВАНЕ ПРИПОВЕТКЕ

ИЗ СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА

ПО ПРЕВОДУ ВУКА И ДАНИЧИЋА

САСТАВИО ЂОРЂЕ МАГАРАШЕВИЋ, ГИМНАЗИЈСКИ ПРОФЕСОР.

СА ТРИДЕСЕТ ЛЕПИХ СЛИКА У ТЕКСТУ

и то:

из старог завета:

Мојсије — Први грех — Потоп — Содом и Гомор — Жртва Аврамова — Исак благосиља Исава — Браћа продају Јосифа — Јосифов састанак с оцем — Мојсије у ковчежићу — Мојсије говори с Богом — Како је Самсон скончао — Давид и Голијат — Авесаломова смрт — Данило међу лавовима.

из новог завета:

Христос с крстом у руци — Рођење Исусово — Јосиф бега са Марјом и Исусом у Мисир — Крштење Исусово — Исус утишава буру на мору — Блудни син — Милостиви Самарјанин — Исус благосиља децу — Исус у врту Гетсиманијском — Улазак Исусов у Јерусалим — Исус иде на Голготу — Исус на крсту — Погреб Исусов — Ускрс — Вазнесење Исусово — Силазак св. Духа.

Цена је књизи 50 новчића.

Осим ових целокупних приповедака изаћиће исто дело:

На основу библијских повести према захтевима наставног плана високог Школског Савета под бројем 34 — године 1878 изданога

у посебним књижицама као што наставни план налаже:

Библијске повести у I. разреду уче се све: о створењу света, о рају, о првим људма, о заповести божјој у рају, о првом греху и казни за њега, и о обећању божјем првим људма; даље о рођењу Христовом; о источним мудрацима; о бежању у Египат, о повратку у Назарет; о детињству Христовом; крштењу Христовом; Исус благосиља малу децу.

У II. разреду уз понављање горе наведених повести из старог завета учи се из новог завета: Благовести, крштење Христово, Исус нарана 5000 људи, Исус благосиља малу децу, две главне заповеди, младић у Наину, Јаирова ћерка, Марта и Марија, молитва господња, Лазарево воскресеније, улазак у Јерусалим, тајна вечера, страдање и смрт Христова; вазнесеније Христово и силазак светог Духа.

У III. и IV. разреду уче се остале главније повести старог и све повести новог завета.

Молимо да нам се поруке одмах пошљу — како би по излажењу књиге сваком одмах доставити могли.

Ко на више узме дајемо му 25% попуста — а књижарима уобичајени књижарски рабат.

Нови Сад 30. августа 1884.

СРПСКИ КЊИЖАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

ПОЗИВ

у заједничку седницу књижевног одељења и управног одбора „Матице Српске.“

По одлуци овогодишње главне скупштине позивају се сва гг. чланови књижевног одељења и управног одбора, да изволе доћи у заједничку седницу, која ће бити у среду 19. септембра (1. октобра) о. г. у 4 сахата после подне.

У тој заједничкој седници предузимаће се избор питомаца за стипендијску закладу Петра Костића.

У Новом Саду 3. (15.) септ. 1884.

Председник „Матице Српске“:
Др. Ђорђе Натошевић, с. р.

Ред пловидбе

путничких бродова,

од 20. марта (1. априла) до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ: и даље ТИСОМ средом и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ (засебном лађом): уторником и петком у 7 сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у 10¾ сахата пре подне.

Нови Сад, 18. (30.) марта 1884.

Отправништво.

Ред пловидбе

помесног пропелера „Нимфе“ почевши од 29. авг. (10. септ.) 1884.

Из Н. Сада у Каменицу: пре подне ¼6, 7, 9, и 11 сати, по подне у 3, ½5, ½7, сати.

Из Каменице у Н. Сад: пре подне у 5, 6, 8 и ¾10 сати, по подне у 2, 4 и ¼7 сата.

Недељом и празником после подне вози лађа по потреби.

Повратне карте имају вредност само за онај дан када су извађене.

У Каменици, 29. авг. (10. септ.) 1884.

Подузетници.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

У српској православној црк. општини вел. кикиндској, упражњена су сљедећа свештеничка места, на која се овим стечај расписује:

1.) место протопресвитера — пароха,
2.) једно место систематизованог помоћника, и
3.) место протопресвитератског помоћника са

у највишем кр. рескрипту од 10. августа 1868. год. одређеном дотацијом.

Надтицатељи имају своје уредно инструиране молбенице путем својих надлежних власти, потписаној конзисторији најдаље до 15. (27.) октобра т. г. поднети.

Из конзист. седнице у Темишвару 2. (14.) августа 1884.

2—3 Епархијска конзисторија.

НАМЕШТАЈ. MÖBEL-LAGER. ДЕКОРАЦИЈЕ.

СОБНИ НАМЕШТАЈ

и сваке врсте израде помодне

ТАПЕТАРСКЕ и ДЕКОРАТИВНЕ

могу се зготовљене добити и у обилатом избору и најбољег укуса код потписаног. Исти прима да изради собни дворански намештај строго по нарученом стилу и украсима (а по избору из обилате му збирке мустара и материје ововемаљске и иновемаљске) које израђује тачно, како му ко наручи: најпростије или најскупоценије — све пак савесно, солидно и ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ.

Лудвик Сатлер
тапетар и декоратер 3—3
са стоваришћем собњег намештаја и радионицом тапетарском
у Новом Саду у дунавској улици.

НЕМА ВИШЕ ГЛАВНИЦЕ
У ЖИТУ
КАД СЕ СЕМЕ НАКВАСИ
Н. ДИПИЈЕВИМ КВАСОМ.
ПАКЛА КОШТА 30 нов. ПО ОРИГИНАЛНОЈ ЦЕНИ.
ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ИМА: 1—
Д. КОДА У НОВОМ САДУ.

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
ПАНТЕ ПОПОВИЋА
У ВУКОВАРУ
потребује једног старијег помоћника и једног шегрта или практиканта. 1—2

КУЋА
у Новом Саду у лебарској улици бр. 867. продаје се из слободне руке. Поближе се може дознати код адвоката дра Илије Вучетића. 2—3

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ФРАЊЕ ПЕКЛЕ
код „црвеног рака“ у Карловци
потребује једног шегрта, који одмах ступити може. 3—3

МАНУФАКТУРНА РАДЊА
ДИМИТРИЈА ПАЗАРСКОГ
У РУМИ
треба два спомоћника и једног вежбеника. 2—3

ОПРОБАНА И ПРИПОЗНАТА
ПОМАДА ЗА ЛИЦЕ
КАТАРИНЕ ФИШЕР

за освежавање и улепшавање коже, против пега, црвених флека, бубуљица и свију кожних прљавштина. Од те помаде кожа побели и постане нежнија, и добија здрав, свеж изглед. Успех при употреби ове помаде је изванредан и у сваком случају сигуран.

Може се добити директно од

ГЂЕ КАТАРИНЕ ФИШЕР
(Budapest VII.; királyi utcza Nr 21. II. St. rechts Th. 51.)

Цене: Велика тегла ф. 1·— мала 50 нов. и уз то припада и од мене начињен сапун по ком. 20 н. Поиљке у паток шаљем брзо на све стране.
5 5

КОСТА СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,
у ћурчијској улици број 1788.
Препоручује своје сложиште свију врста
ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА (шпорхерта)
И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ
као и нову повлашћену врсту
СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД БЛЕХА И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ,

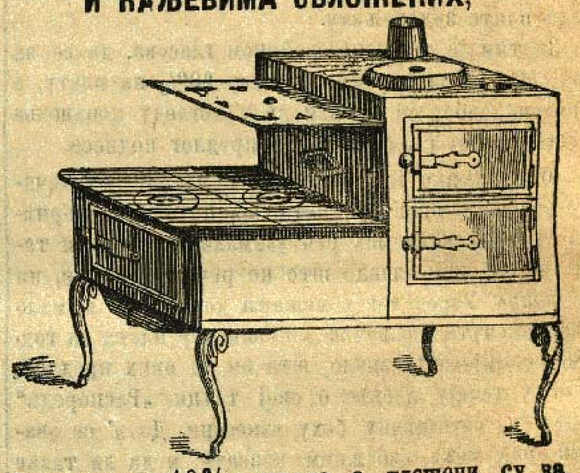

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикеп. — Прима и извршује сваки браварски посао на грађевини, ограде порте, гробова по најновијем укусу, а најјефтинијој цени, исто тако и све оправке са најсолиднијом израдом. 18—

Потребујем и два шегрта.

ПРОТИВ БОЛОВА У СТОМАКУ
РОХИЧКИ — КИСЕЉАК
НАЈБОЉЕ ОСВЕЖАВАЈУЋЕ ПИЋЕ
ШТАЈЕРСКИ ЗЕМАЉСКИ ТЕМПЕЛ-ИЗВОР.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
код
ЈОСИФА ХОФМАНА
Budapest 27—28
Akademiegasse.

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.